

Naslov originala:
A WIZARD OF EARTHSEA
URSULA K. LE GUIN

Copyright © 1968 Andrew Nurnberg Associates
Copyright © 2018 ovog izdanja KONTRAST izdavaštvo

Za izdavača:
Vladimir Manigoda

Urednik:
Danilo Lučić

Prevod:
Mia Pfefer

Lektura i korektura:
Jelena Nidžović

Dizajn korica:
Jelena Lugonja

Štampa:
Kontrast štampa

Tiraž:
500

Izdavač:
Kontrast, Beograd
Klaonička 2, Zemun
e-mail: jakkontrast@gmail.com
kontrastizdavastvo.com
facebook.com/KontrastIzdavastvo
www.glif.rs

URSULA LE GVIN
GROBNICE
ATUANA

KONTRAST
Beograd, 2018.

PROLOG

„VRATI SE, TENAR! KUĆI!”

U dubokoj dolini bio je sumrak, veče uoči rascvetavanja jabukovog drveta; tu i tamo, u polumračnim krošnjama, po koji cvet se otvorio prerano i sada je sijao, ružičasto i belo, kao daleka zvezda. Niz redove drveća u voćnjaku, u gustom, visokoj i vlažnoj, mladoj travi, trčala je jedna devojčica, sva srećna, puna radosti trčanja; kada je čula poziv, nije se odmah vratila, već je napravila veliki luk pre nego što se opet okrenula licem ka kući. Majka je čekala na ulazu u kolibu, osvetljena s leđa svetlošću vatre, posmatrajući malenu priliku kako trči i poskakuje kao pahuljica maslačka koju vetar nosi preko sve tamnije trave ispod drveća.

Kraj jednog ugla kolibe, čisteći motiku od zemlje koja se beše na nju nahvatala, njen otac reče: „Zašto dozvoljavaš da ti tako priraste za srce? Kroz mesec dana dolaze po nju. Odvešće je zauvek. Bolje da zamisliš da si je sahranila i da je sve gotovo. Kakvog smisla ima vezati se uporno za nekoga koga ćeš u svakom slučaju izgubiti? Ona nam ništa ne vredi. Da plate, kad je odvedu, e, to bi već bilo nešto! ali, neće. Doći će i odvešće je, i tu će biti kraj.”

Majka ne odgovori, posmatrajući dete koje beše zastalo i podiglo glavicu da posmatra nebo kroz granje. Iznad visokih bregova, iznad voćnjaka, prodorno i jasno je blistala večernjača.

„Ona nije naša, i nikada nije ni bila, od kada su došli i kazali nam da će morati da postane Sveštenica na Grobnicama. Kako to ne možeš da svatiš?” Čovek je govorio hrapavim glasom, od

žalosti i ogorčenja. „Imaš četvero drugih. Oni će ostati s nama, a ovo neće. I zato prestani da se vezuješ za nju. Pusti je, neka ide!”

„Kad dođe vreme”, odgovori žena, „pustiću je da ide.” Zatim se sagnu da dočeka u naručje dete koje je dolazilo trčeći, sevajući malim, belim, bosim stopalima preko blatnjavog tla, zagrlji ga i podiže da ga ponese. Dok se okretala da uđe u kolibu prignula je glavu da poljubi tetence u kosu, koja je bila crna; ali njena kosa, u treperavoj svetlosti vatre, bila je plava kao lan.

Čovek beše ostao da stoji napolju; njegova stopala su takođe bila bosa i hladna na kaljavom tlu, dok se vedro prolećno nebo nad njim polako smrkavalo. Lice mu je u mraku bilo ispunjeno bolom, tupim, teškim, ljutitim bolom, koji nikada neće moći d izrazi jer će mu nedostajati reči. Napokon sleže ramenima, i poše za svojom ženom u sobu osvetljenu svetlošću vatre, koja je odzvanjala od dečjih glasića.

1. PROGUTANA

PRODORNI ZVUK ROGA zaori se visokim tonom i umuknu. U mukloj tišini koja je potom nastala čuli su se samo odjeci mnoštva koraka koji su odzvanjali zajedno s udarcima doboša, tiho, u ritmu sporih otkucaja srca. Kroz pukotine na krovu Prestone dvorane i provaljene otvore između stubova, gde se behu urušili čitavi delovi zida i krovne konstrukcije, sijali su kosi zraci još slabašnog sunca. Bio je tek jedan sat nakon sunčevog izlaska. Vazduh je bio nepomičan i hladan. Suvo lišće raznovrsnog korova koji se probijao na spojevima između mermernih podnih ploča bilo je oivičeno injem i pucketalo je, kad god bi se očešalo o duge crne rize sveštenica.

Stupile su, u koloni po četiri, niz ogromnu dvoranu između dva reda džinovskih stubova. Udarci bubnja su muklo odzvanjali. Nije se čuo ni glas, i nije bilo ni posmatrača. Baklje koje su nosile devojčice obučene u crno zračile su crvenilom kad bi se našle u polumraku između dva oštro oivičena mlza sunčeve svetlosti. Napolju, na stepenicama koje su vodile u Prestonu dvoranu, stajali su muškarci, stražari, trubači, dobošari; kroz velike vratnice prošle su samo žene, u crnim rizama do zemlje i sa navučenim kapuljačama, koračajući polako, u redu od po četiri, ka praznom prestolu.

A onda naiđoše dve, obe visoke i zlokobne u svojoj crnini; jedna mršava i ukručena, a druga debela, koja se gegala dok hoda. Između njih koračala je devojčica, otprilike šest godina stara. Nosila je belu, platnenu košuljicu bez ikakvih ukrasa. Glava, ruke i noge su joj bili goli, i bila je bosa. Izgledala je neverovatno majušno. U podnožju stepenica koje su vodile ka

prestolu, gde su ih ostale sada čekale postrojene u crne redove, dve žene se zaustaviše i ovlaš gurnuše dete napred.

Presto na visokom postolju kao da je sa obe strane bio oivičen ogromnim tamnim zavesama, koje su se spuštale iz mraka koji je vladao pod samim krovom; da li su to zaista bile zavese, ili samo malo gušće senke, nije se pogledom moglo utvrditi. Sam presto bio je crn i na njemu su, na osloncima za ruke i leđa, mutno svetlucali ukrasi od dragog kamenja i zlata, i bio je ogroman. Čovek koji sede na njega izgledao bi kao patuljak; po svojim razmerama kao da nije bio pravljen za ljude. Bio je prazan. Ničega nije bilo na njemu, osim senki.

Potpuno samo, dete se pope preko četiri od sedam stepenika od mermera sa crvenim žilicama. Bili su toliko široki i visoki da je devojčica morla na svaki od njih da stane sa obe nožice, pre nego što će krenuti uz sledeći. Na srednjem stepniku, tačno u sredini i ispred prestola, stajao je ogroman, grubo otesan komad drveta, izdubljen na vrhu u šupljinu, poput posude. Dete kleknu na oba kolena i stavi glavicu preko te šupljine, okrenuvši je malo u stranu. I ostade da kleči, nepomično.

Jedna prilika u belom, vunenom ogrtaču pritegnutom pojasom u struku iskorači iz mraka s desne strane prestola i džinovskim korakom krenu niz stepenice prema detetu. Čovekovo lice bilo je skriveno belom maskom. Bez reči ili i najmanjeg oklevanja, on zamahnu mačem, držeći ga sa obe ruke, iznad detinjeg vrata. Doboš umuknu.

Kada je zamahnuta oštrica stigla do svoje najviše tačke i u magnovenju zastala, jedna prilika u crnom izlete sa leve strane prestola, jednim skokom prelete niz stepenice i svojim tanjim i nežnim rukama zaustavi zamahnutu ruku čoveka koji je prinosio žrtvu. Oštro sečivo mača zablista, trepereći, ukočeno u vazduhu. Tako za trenutak ostadoše kao zamrznuti u jednom položaju – nepomičnog deteta čija duga crna kosica beše razdeljena da bi se otkrio beli vrat.

A onda, u mukloj tišini, dve prilike se razdvojiše i pojuriše nazad uz stepenice, iščeznuvši u mraku iza ogromnog prestola.

Jedna sveštenica iskoči i prosu pehar sa nekom tečnošću na stepenice; izgledala je kao mrlja crne boje.

Dete ustade i pažljivo siđe niz četiri stepenika. Kada se opet našla u podnožju, dve visoke sveštenice joj obukoše crnu rizicu sa kapuljačom i ogrtač, pa je zatim okrenuše opet licem prema stepenicama, crnoj mrlji i prestolu.

„O, neka Bezimeni pogledaju ovu devojčicu koja im je data, i koja je odistinski jedna od onih što se rađaju zauvek neimenovani. Neka prime njen život i sve godine njenog života do smrti, koja im takođe pripada. Neka je prihvate. Neka je progutaju!”

Ostali glasovi, prodorni i oštri kao trube, odgovoriše: „Progutana je! Progutana je!”

Devojčica je stajala podignute glave da bi ispod kapuljače mogla da vidi presto. Dragulji usađeni u ogromne naslone za ruke, koji su se završavali šapama sa kandžama, i u naslon za leđa, bili su zamučeni od prašine, a na izrezbarenom leđnom naslonu mogle su se videti paučina i beličaste mrlje od izmeta buljine. Preko ona tri najviša stepenika odmah ispod prestola, iznad onoga na kome je ona klečala, nikada ne behu prešla stopala smrtnika. Prekrivao ih je tako debeli sloj prašine da su ličili na nagnutu sivu ravan tla, a stepenice od mermera sa crvenim žilama bile su potpuno sakrivene ispod netaknutih nanosa na koje nije kročila ljudska noga – već koliko godina? Koliko vekova?

„Progutana je! Progutana je!”

Začuše se opet odsečni udarci doboša, ovoga puta u nešto bržem ritmu.

Ćutke, tako da se čulo samo šuštanje tabana koji su se vukli po tlu, povorka se opet sabra i krenu u suprotnom pravcu od prestola, na istok, ka udaljenom, jasno ocrtanom i blistavom kvadratu ulaznih vrata. Sa obe njene strane, dvostruki red debelih stubova, nalik na potkolenice nečijih džinovskih, belih nogu, uzdizao se i nestajao u polumraku ispod tavanice. Među sveštenicima, i sada sva u crnom, kao i one, koračala je devojči-

ca, svečano i polako stavljajući bose nožice preko zamrznutog korova i ledenih kamenih ploča. I čak ni kada je sunčev zrak, koji se koso probijao kroz obrušeni krov, bljesnuo u njenom pravcu, nije podigla pogled.

Stražari širom raskriliše ogromne vratnice i crna povorka iziđe na svetlost i ledeni jutarnji povetarac. Sunce je zaslepljujući sjelo, ploveći nad istočnim prostranstvima. Planine na zapadu bile su obasjane njegovom žutom svetlošću, kao i fasada Prestone dvorane. Ostale zgrade, niže na nizbrdici, još su bile obavijene ljubičastom senkom, izuzev Hrama Božanske Braće, koji je ležao prekoputa na malom okruglom brdu bez rastinja; sveže pozlaćeni krov mu je snažno odbijao blesak novoga dana. Crna povorka sveštenica, četiri po četiri, vijugala je niz Brdo Grobova, i tako su, koračajući, tiho počele da poju. Melodija je imala samo tri tona, a reč koju su bez prestanka ponavljale bila je toliko stara da beše izgubila svoje značenje, kao zaboravljeni putokaz koji još stoji iako puta više nema. Izgovarale su, pojući, tu praznu reč uvek iznova, sve vreme samo nju. Čitav taj dan, posvećen Preobražaju Sveštenice, bio je ispunjen tihim pojanjem ženskih glasova, jednim suvim, monotonim zvukom.

Devojčicu su vodili od hrama do hrama, iz jedne prostori- je u drugu. U jednoj su joj stavili soli na jezik; u drugoj su je ošišali i namazali joj glavu uljem i namirisanim sirćetom, dok je klečala okrenuta zapadu; u trećoj je morala da legne licem prema zemlji, na nadgrobnu ploču od crnog mermera iza jednog oltara, dok su prodorni glasovi pevali tužbalicu za mrtvima. Ni ona ni sveštenice nisu ni jele ni pile čitavog dana. A kada je zašla zvezda večernjača, devojčicu smestiše da legne gola između dve ovčije kože, u postelju u sobi u kojoj nikada pre toga nije spavala. Nalazila se u kući koja je godinama stajala zaključana, i bila otključana samo za taj dan. Soba je bila visoka i uska, i nije imala prozore. Vazduh je u njoj bio težak i ustajao, nekako mrtav i zagušljiv. Žena je bez reči ostavi tamo u mraku.

Ležala je potpuno nepomična, tačno onako kako su je ostavili. Oči su joj bile širom otvorene. Dugo je ostala u tom položaju.

Gledala je kako svetlost titra na visokom zidu. Neko je tiho dolazio hodnikom, zaklanjajući tresetom svetlost u lampici, tako da nije bila jača od svica. A onda se začu prozukli šapat: „Hej Tenar, jesi li tu?“

Dete ne odgovori.

Nečija glava se promoli kroz vrata; čudna glava, bez ijedne dlake, kao oljuštjeni krompir, i iste takve žučkaste boje. Oči su takođe bile nalik na krompirova okca, crne i sićušne. Nos je između dva ogromna, otromboljena obraza delovao patuljasto, a usta su ličila na prerez bez usta. Devojčica je nepomično i bezizražajno posmatrala to lice. Oči su joj bile širom otvorene i nisu se kretale.

„Hej, Tener, mali moj medenko, evo te!“ Glas je bio prozukao, visok kao ženski, ali nije pripadao ženi. „Ne bih smeo da budem ovde, meni je mesto pred vratima, tamo napolju. Ali, morao sam da vidim kako je moja mala Tener, posle ovog iscrpljujućeg dana; a, kako je moj mali medenjak?“

„Ja više nisam Tenar“, odvrati dete, ozbiljno gledajući u nje-ga. Ruka mu zastade na pola puta; nije se usudio da je dodirne.

„Nisi“, prošapta on, nakon kraće pauze. „Znam. Znam. Sada si ti mala Progutana. Ja sam samo hteo...“

Ona je ćutala.

„Bio je ovo težak dan za moju malecku“, ponovi čovek, premeštajući se s noge na nogu, dok je slabačka svetiljka treper-ila u njegovoj ogromnoj, žutoj šaci.

„U ovoj Kući ne smeš da budeš, Manane.“

„Da. Da, znam. Ne smem da kročim u ovu kuću. Pa, dobro, laku noć, malecka... Laku noć.“

Dete ne odgovori, i Manan se polako okrenu i ode. Odsjaj njegove svetiljke na visokim zidovima ćelije polako nestade. Devojčica, koja sad nije imala drugo ime sem Arha, Progutana, ostade da leži na leđima, pogleda uprtog u tamu.

2. ZID OKO MESTA

KAD JE ODRASLA, potpuno je zaboravila svoju majku; čak nije ni bila svesna da ju je zaboravila. Pripadala je ovom mestu, Grobnicama. Oduvek je ovde pripadala. Samo ponekad, u duge julske večeri, dok je posmatrala planine na zapadu, suve i po boji nalik lavovima u poslednjim odsjajima sunčevog smiraja, pomislila bi na vatru koja je, nekada davno, gorela na ognjištu istom tom jasnom, žutom svetlošću. Zajedno s tim mislima obuzela bi je isećanja kako ju je neko nosio na rukama, što je bilo veoma čudno, jer ovde su je retko kad i dodirivali; a i sećanja na prijatne mirise, na miris kose, tek oprane i isprane u vodi namirisanoj žalfijom, plave, duge kose, boje sunčevog zalaska i vatre. To je bilo sve čega se još sećala.

Naravno, znala je više nego što je mogla da se seti, jer su joj bili ispričali celu priču. Kada joj je bilo sedam ili osam godina, i kad je prvi put počela da se pita ko je, u stvari, ta osoba koju su zvali „Arha”, otišla je svom staratelju, Čuvaru Mananu, i obratila mu se: „Ispričaj mi kako ste baš mene izabrali, Manane.”

„O, malecka, pa ti već sve to znaš.”

I znala je; visoka sveštenica strogog glasa, po imenu Tar, pričala joj je sve dok nije naučila napamet svaku reč, i umela da izdeklamuje: „Da, znam. Kad umre Jedina Sveštenica Grobnica Atuana, obredi sahrane i očišćenja traju mesec dana po lunarnom kalendaru. Po isteku tog vremena određene Sveštenice i Čuvari Grobnica krenu na put preko pustinje i zađu među gradove i sela Autana, tražeći i raspitujući se. Tragaju za ženskim detetom koje se rodilo one noći kada je Sveštenica umrla. Kada ga nađu, počnu da čekaju i motre. Dete mora biti potpuno

zdravog tela i duha i, dok raste, ne sme se razboleti od rahi-tisa, ili velikih boginja, ili bilo koje druge bolesti koja ostavlja trajne posledice na telu, niti sme oslepeti. Ako napuni pet godina i ostane potpuno zdravo, i telesno i duhovno, onda se sigurno zna da je telo toga deteta zaista novo telo Sveštenice koja je umrla. Tada se to dete predstavi Bogokralju u Avabatu, i dovede ovamo, u Hram, gde ga podučavaju godinu dana. Po isteku te godine, odvedu ga u Prestonu Dvoranu i njegovo ime vraćaju onima koji su njegovi Gospodari, Bezimenima; jer je i ona bezimena, ona je Sveštenica Večna Samoroditeljica.”

To je bilo sve, od reči do reči, što joj Tar beše kazala, i ona se nikada nije usudila da zatraži makar reč više. Mršava sveštenica nije bila ni svirepa ni zla, ali je bila veoma hladna osoba i živela je po nekim gvozdanim pravilima, i zato je se Arha pribojavala. Ali se, zato, ni najmanje nije pribojavala Manana, i čak bi mu naređivala: „A sad mi ispričaj kako ste baš mene izabrali!” I on bi joj pričao, uvek iznova.

„Otišli smo odavde na sever i zapad, trećeg dana Mesečevog narastanja; jer Arha-koja-je-bila umrla je trećega dana prošloga meseca. I najpre smo otišli u Tenahbah, koji je veliki grad, iako oni koji su videli i njega i Avabat kažu da je on prema Avabatu kao buva prema kravi. Ali, što se mene tiče, više je nego veliki; ima bar deset stotina kuća u Tenahbahu! Pa smo onda otišli u Gar. Ali, niko u ta dva grada nije imao devojčicu koja se rodila trećega mesečevog dana pre mesec dana; neki su imali mušku decu, ali dečaci nisu za to... I tako smo ušli u brdovitu zemlju severno od Gara, i krenuli kroz njene gradove i sela. To je moja zemlja. Ja sam se rodio u tim brdima, gde teku reke i gde su polja zelena. A ne u ovoj pustinji.” Mananov prozukul glas zazvučao bi nekako čudno pri ovim rečima, a okice bi mu sasvim nestale iza nabora na licu; za trenutak bi učutao, a potom nastavio. I tako smo pronašli sve one kojima su se rodila deca tokom prethodnih meseci, razgovarali s njima, i neki su nas čak i lagali; ‘O, da, naša devojčica se sasvim sigurno rodila

trećega mesečevog dana!' Jer, siromasi, znaš, često žele da se otarase ženske dece. A ima i tako velikih bednika koji žive po usamljenim kolibama u bespućima dubodolina, da čak ni ne broje dane i jedva da znaju kada se godina menja, tako da nisu umeli da nam kažu koliko im je dete staro. Ali mi smo se uvek toliko dugo raspitivali, da smo na kraju ipak dolazili do istine. Naravno, to je išlo veoma sporo. Napokon smo, u selu koje je brojalo svega desetak kuća, u dolini voćnjaka zapadno od Entata, pronašli jedno žensko dete. Bilo je već osam meseci staro – eto, toliko dugo je trajalo naše raspitivanje. Ali, bilo je rođeno one noći kada je umrla Sveštenica Grobnica, i to u isti sat. I bila je to slatka bebica, koja je sedela majci na kolenu i svetlim okicama gledala u nas dok smo u gomili punili onu jednu dedinu sobicu u kolibi, kao slepi miševi pećinu! Otac joj je bio siromašan. Negovao je jabuke u voćnjaku jednog bogataša i nije imao ništa sem jedne koze i petoro dece. Čak ni kuća u kojoj su živeli nije bila njegova. I tako smo se svi nagurali u tu izbu, i već po načinu na koji su sveštenice posmatrale bebu i razgovarale među sobom moglo se pogoditi da misle da su najzad pronašle Samorođenu. A to se moglo videti i po majci. Samo je držala bebu i nije progovorila ni reči. I tako, kad smo opet došli, sledećeg dana – gle! bebica svetlih očiju ležala je u kolevcu od ispletene trske plaćući i vrišteći, a po čitavom telu je bila osuta pečatima i svrabom od groznice, a majka je kukala još glasnije od bebe: 'Oh! Oh! Dete mi je dobilo Veštičije Otiske!' Tako je ona to zvala; mislila je na velike boginje. U mom su selu tu bolest takođe zvali veštičijim otiscima. Ali Kosil, ona koja je sada Velika sveštenica Bogokralja, prišla je kolevcu i uzela bebu na ruke. Svi ostali su bili ustuknuli, a i ja s njima; ne cenim svoj život baš nešto naročito; ali, ko je lud da uđe u kuću gde ima velikih boginja? Ali ona se nije bojala, ona nije takva. Uzela je bebu i rekla: 'Nema groznicu.' Pljunula je sebi na prst i protrljala crvene pečate, i oni su nestali. Bio je to samo sok od kupina. Sirota, glupa majka je mislila da će nas prevariti i us-

peti da zadrži dete!” Manan se zakikota od sveg srca; žuto lice mu se jedva malo promenilo, ali su mu se zato ogromni bokovi tresli od smeha. I tako ju je njen muž istukao, jer se bojavao gneva sveštenica. Ubrzo smo se vratili u pustinju, ali svake godine bi po neko od Grobnica navraćao u selo okruženo sladom jabuke da vidi kako dete napreduje. Tako je prošlo pet godina, a onda su Tar i Kosil krenule na put, zajedno sa stražarima Hrama i vojnicima sa crvenim šlemovima koje je Bogokralj poslao da im budu pratnja i da ih štite na putu. Vratili su dete ovamo, jer bila je to zaista Sveštenica Grobnica koja se ponovo samoročila, i tu joj je bilo mesto. A ko je bilo to dete, a, malecka?”

„Ja”, odgovori Arha, upirući pogled u daljinu kao da želi da vidi nešto što ne može, što joj već beše izmaklo iz vidnog polja.

Jednom je pak zapitala: „Šta je...majka uradila kad su došli da joj odnesu dete?”

Ali, Manon to nije znao. On nije bio sa sveštenicama na tom završnom putovanju.

A ona nije mogla dase seti. Ali, zašto bi se i sećala? Prošlo je, sve je to otišlo u nepovrat. Došla je tu gde mora da bude. Na čitavom svetu za nju je postojalo samo jedno jedino mesto; Mesto Grobnica Atuana.

Prve je godine spavala u velikoj spavaonici, zajedno sa ostalim pripravnicima, devojčicama između četiri i četrnaest godina. Ali, već tada Manon beše izdvojen od ostalih Deset Čuvara da služi samo njoj, a njena postelja bila je smeštena u maloj niši i tako delimično odvojena od dugačke glavne spavaonice sa niskim krovnim gredama u Velikom Zdanju, u kojoj su se ostale devojčice tiho kikotala i šaputale pre nego što zaspale, i zevajući uplitala jedna drugoj kosu kad bi osvanulo sivo jutro. Kada joj je ime bilo oduzeto, i ona postala Arha, spavala je sama u Malom Zdanju, u postelji i u sobi koja će joj pripadati do kraja života. Ta kuća je bila njena, bila je dom Jedinice Sveštenice, i niko nije smeo da uđe bez njene dozvole. Dok je još bila sasvim mala, uživala je kad bi začula kako joj ljudi pon-

izno kucaju na vrata i kad bi im onda kazala: „Možete ući.” I smetalo joj je što su dve Velike Sveštenice, Kosil i Tar, unapred smatrale da im je dala dozvolu bez kucanja.

Prolazili su dani, prolazile su godine, jedna kao i druga. Devojčice u Mestu Grobnica provodile su vreme na časovima i vežbanjima. Nisu se nikad igrale. Učile su svete pesme i obredne igre, istoriju Kargadskih Zemalja, i misterije onih bogova kojima su bile posvećene: Bogokralja koji je vladao u Avabatu, ili Božanske braće, Avtaha i Vuluaha. Jedino je Arha učila obrede Bezimenih, a njima ju je podučavala jedna jedina osoba, Tar, Velika Sveštenica Božanske Braće. Sat ili nešto više vremena dnevno provodila je odvojeno od ostalih, učeći sa Tar; ali, dan je uglavnom provodila kao i one – u radu. Učile su kako da predu i tkaju vunu svojih ovaca i kako da seju i žanju i pripremaju hranu koju su stalno jele – sočivo, heljdu, koju su mlele krupno za kašu ili sitno za hleb od neuskislog testa, crni luk, kupus, kozji sir, jabuke i med.

Najviše su volele kad im dozvole da idu da pecaju u mutnoj zelenoj reci koja je tekla kroz pustinju oko pola milje severoistočno od Mesta; tada bi ponele jabuku ili suhu zemičku od heljde za ručak i provele čitav dan sedeći na suncu, na nekom suvljem mestašcu u ševaru, posmatrajući kako zelena voda polako teče, i senke oblaka kako se polako menjaju na planinskim padinama. Ali ako bi ciknula od oduševljenja kada se nit na pecaljki iznenada zategla i na njenom kraju se pojavila pljosnata, svetlucava riba koja će se potom trzati na obali i ugušiti se na vazduhu, Mebet bi siknula poput zmije: „Psst, ti budalo jedna!” Mebet, koja je služila u hramu Bogokralja, bila je tamnoputa žena, još mlada, ali oštra i mrka kao obsidijan. Bila je strastveni ribolovac. Morali ste uvek da joj povlađujete i niste smeli da pisnete, inače vas nikada više ne bi izvodila na pecanje; a to je značilo da nikad više niste mogli da dospete na reku, osim da leti, kad bi bunari presušili, nosite vodu. Bio je to mukotrpan posao, lomtatati se kroz usijanu žegu pola milje do

reke, zatim napuniti dve kante i staviti ih na obramicu, a zatim opet krenuti što brže možeš uzbrdo, ka Mestu. Prvih stotinu jardi je išlo lako, ali onda su kante počinjale da bivaju sve teže i teže, a obramica vam je pekla ramena kao usijana gvozdена šipka, i sunčeva svetlost je nemilice bleštala po sasušenoj stazi, i svaki korak je postajao sve teži i sporiji. Najzad biste dospeli u priyatnu svežinu hladovitog zadnjeg dvorišta Velikog Zdanja, pored povrtnjaka, i pljusnuli biste vodu iz kanti u veliku cisternu. Ali onda biste morali da se okrenete i sve to obavite još jedanput, i još jedanput, i još jedanput.

U ograđenom prostoru Mesta – to mu je bilo jedino ime i jedino koje mu je ikada bilo potrebno dati, jer je bilo najstarije i najsvetije od svih mesta koja su postojala u sve četiri zemlje Kargadskog Carstva – živelo je oko dve stotine duša, i postojale su mnoge građevine: tri hrama, Veliko Zdanje i Malo Zdanje, kuća u kojoj su stanovali evnusi čuvari, a odmah ispred zidova bile su kasarne za stražare i kolibe mnogobrojnih robova, skladišta i ambari, torovi za ovce, torovi za koze i ostale zgrade za poljoprivredne poslove. Izgledalo je, kad se pogleda izdaleka, odozgo, sa spečenih bregova na zapadu, gde nije raslo ništa osim žalfije, makije, sitnog korova i pustinjskih trava, kao mali grad. Čak i sa velike udaljenosti, iz istočnih ravnica, ako se pogleda malo naviše, mogao se videti zlatni krov hrama Božanske braće kako treperi i svetluca ispod planinskih padina, nalik na komadić liskuna u steni.

Sam taj hram bio je od kamena i u obliku kocke, omalтерisan u belo, bez prozora, sa niskim tremom ispred ulaza i malim vratima. Raskošniji, i vekovima mlađi, bio je hram Bogokralja nešto malo ispred njega, sa visokim tremom na stubovima debelim i belim, sa šareno obojenim kapitelima, od kojih je svaki bio jedno ogromno kedrovo stablo, uglučano i doneto brodom sa Hur-at-Hura, gde ima šuma, i dovučeno na mišicama dvadeset robova preko gole ravnice do Mesta. I tek što bi putnik koji prilazi sa istoka dobro osmotrio zlatni krov

i bele stubove, uspeo bi da gore, na Brdu, iznad Mesta, iznad svega toga, uoči najstariji od svih hramova svoga naroda: mrke boje i načet zubom vremena, kao i sama pustinja; ogromnu, nisku Prestonu Dvoranu, sa zidovima prekrivenim mrljama buđi i zaravnjenom, urušenom kupolom.

Iza Dvorane i ukrug oko brda protezao se zid od kamena, izgrađen bez maltera i napola srušen na mnogo mesta. U krugu tog zida nekoliko crnih kamenih blokova visokih osamnaest do dvadeset stopa štrčalo je iz zemlje poput džinovskih prstiju. Kad bi jednom pao na njih, pogled bi im se stalno vraćao. Stajali su tamo puni značenja, a ipak se ni po čemu nije moglo videti šta znače. Bilo ih je devet. Jedan je stajao uspravno, ostali manje ili više nagnuti, dok dvojica behu pala. Bili su obrasli zelenim i narandžastim lišajevima, kao da ih je neko poprskao ogromnim mrljama boje, svi sem jednoga, koji je bio potpuno go i crn, sijajući mutnim sjajem uglačanog kamena. Bio je gladak na dodir, ali na onim drugima, ispod lišajeva, mogli su se videti urezani znaci i oblici, ili, bar, napipati rukom, ako se nisu međusobno razaznavali. Tih devet kamenova su bili Grobnice Atuana. Stajali su tu, govorilo se, još iz vremena prvih ljudi, još kad je bilo stvoreno Zemljomorje. Bili su pobodeni na to mesto još kada su se prva kopna stala uzdizati u tami iz dubina praokeana. Bili su mnogo, mnogo stariji od svetlosti. Bile su to grobnice onih koji su vladali pre nego što je nastao svet u kome žive ljudska bića, onih što nemaju imena, i one koja im je služila takođe nije imala ime.

Nije često zalazila među njih, a niko sem nje nije kročio na tlo na kome su oni stajali, na vrhu brda iza Prestone Dvorane, između nje i kamenog zida. Dva puta godišnje, u vreme prvog punog meseca pre prolećne i jesenje ravnodnevnice pred Prestolom se prinosila žrtva, i ona bi tada izlazila kroz mala zadnja vrata Dvorane noseći veliku mesinganu posudu, punu kozje krvi koja se još pušila; nju je morala da izlije, pola u podnožje uspravnog crnog kamena, a pola preko jednog od palih ka-

menova koji su već bili utonuli u šljunkovito tle, potamnelo od krvi koja se izlivala po njemu vekovima.

Ponekad je Arha izlazila rano ujutro potpuno sama i lutala između Kamenova, pokušavajući da razabere nejasne izbočine i urezane linije koje su se jasnije isticale u kosoj jutarnjoj svetlosti; ili bi sela i posmatrala planine na zapadu, a potom spuštala pogled na krovove i zidove Mesta, gledajući prvo jutarnje komešanje oko Velikog Zdanja i stražarskih kasarni, i kako stada ovaca i koza izlaze na svoju oskudnu ispašu u blizini reke. Među Kamenovima se ništa nije ni radilo ni dešavalo. Odlazila je tamo samo zato što je jedino ona to smela, zato što je tu bila sama. Bilo je to sumorno mesto. Čak i usred vrelog pustinjskog letnjeg podneva, na njemu je vladala nekakva hladnoća. Ponekad bi vetar malo zahujao između dva kamena koja su stajala veoma blizu i nagnuti jedan prema drugom, kao da razmenjuju neke tajne. Ali, tajni nije bilo.

Od zida Grobnica počinjao je drugi, nešto niži kameni zid, koji je u dugačkom, nepravilnom polukrugu opasivao Brdo na kome je bilo Mesto, a potom se protezao dalje, na sever, u pravcu reke. Nije toliko štitio samo Mesto, koliko ga je delio u dva dela: na jednoj strani su bili hramovi i zdanja u kojima su boravile sveštenice i čuvari, a na drugoj stanovi za stražu i robovi koji su obrađivali zemlju, čuvali stoku i prikupljali hranu i krmivo. Nikada nisu prelazili na drugu stranu zida, osim što su ponekad, prilikom izuzetno svetih obreda, stražari, njihovi dobošari i trubači prisustvovali litijama sveštenica; ali nikada nisu ulazili kroz portale hramova. Osim njih, nijedan drugi muškarac nije smeo da kroči u unutrašnje dvorište Mesta. Ranije je bilo hodočasnika, kraljeva i poglavica. Četiri Zemlje dolazili su tu da učestvuju u obredima; prvi Bogokralj, pre jednog i po veka, bio je došao da uspostavi obrede u vlastitom hramu. Ali, čak ni on nije smeo da zađe među Kamenove; čak je i on morao da obeduje i spava izvan zida koji je okruživao Mesto.

Na taj se zid moglo sasvim lepo popeti stavljanjem vrhova stopala među pukotine na spojevima kamenih blokova. Jednog

popodneva, pred kraj proleća, Progutana i devojčica koja se zvala Pent sedele su zajedno na to zidu. Obe su bile stare dvanaest godina. Trebalo je da budu u tkačnici Velikog zdanja, u ogromnoj kamenoj sobi u potkrovlju; trebalo je da budu za velikim razbojma, zauzete radom na jednoličnim, crnim vunanim nitima, tkajući crnu tkaninu za rize sveštenica. Iskrale su se odatle da se napiju vode na bunaru u dvorištu, a onda je Arha rekla: „Hodi!” i povela onu drugu devojčicu nizbrdo ka zidu, tamo gde ih nisu više mogli videti iz Velikog zdanja. Sada su sedele na vrhu zida, deset stopa iznad tla, okrenute licem prema spoljnoj strani, mlatarujući bosim nožicama i posmatrajući ravnicu koja se protezala u nedogled ka istoku i severu.

„Volela bih da vidim more”, reče Pent.

„Zašto?” upita Arha, žvaćući gorku stabljiku mlečike koju je otkinula iz jedne pukotine na zidu. Pustara je upravo bila procvetala. Svi oni majušni pustinjski cvetovi, žuti, ružičasti i beli, što su rasli nisko i brzo venuli, pretvarali su se u semenje, koje se u obliku sićušnog paperja i padobrana razvejalo, belo kao pepeo, rasipajući svoje povijene, izvanredno prilagođene resice. Tlo ispod jabukovog drveća u voćnjaku bilo je prekriveno nanosima plavičastobeke i ružičaste boje. Krošnje su bile zelene, i to je bilo jedino zeleno granje miljama oko Mesta. Sve ostalo, od jedne do druge linije obzorja, imalo je onu dosadnu, mrku boju pustinje, izuzev planina koje su bile prelivene blagim, plavičastosrebrnim odsjajem od prvih pupoljaka žalfije u cvetu.

„Oh, ne znam zašto. Prosto, volela bih da vidim nešto drugo, nešto što se razlikuje. Ovde je uvek sve isto. Ništa se ne događa.”

„Sve što se bilo gde događa ima svoj početak ovde”, pouči je Arha.

„Dobro, znam... Ali ipak, volela bih da bar nešto od toga vidim kad se događa!”

Pent se nasmeja. Bila je to meka, opuštена i spokojna curica. Protrljala je bose tabane o kamen ugrijan suncem i nas-